

İDARE HUKUKUNUN BİLGİ KAYNAKLARI

Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, 2. Baskı, 2009, c.I. (www.idare.gen.tr/idarehukuku.htm)

İdare hukuku konularını incelemeye geçmeden önce idare hukukunun “bilgi kaynakları”nı¹, yani idare hukuku kurallarının bulunacağı yerleri ve bunların kapsamı hakkında bilgi edinilecek belgeleri kısaca görmek gerekir. İdare hukukunun bilgi kaynakları “mevzuat”, “mahkeme kararları” ve “bilimsel eserler” olmak üzere üçe ayrılır:

I. MEVZUAT

Mevzuat, anayasa, kanun, kanun hükmünde kararname, uluslararası andlaşma, tüzük, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşur.

Mevzuata ulaşmanın en sağlam kaynağı *Resmî Gazete*dir. Resmî Gazete, RG harfleriyle kısaltılır. Resmî Gazete, Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü tarafından Ankara’da yayımlanmaktadır. Resmî Gazete, gazete bayilerinde satılmaz. Resmî Gazete kural olarak gündüzdür; ancak bazen acele yayınlanması lazım gelen bir metin için aynı gün ikinci bir sayı daha çıkarılır. Buna “mükerrer sayı” denir. *Resmî Gazetenin* 27 Haziran 2000 tarihinden buyana olan sayılarına internet üzerinden ücretsiz olarak <http://rega.basbakanlik.gov.tr> adresinden ulaşılabilir. *Resmî Gazetenin* 1997-2000 yılları arasındaki sayılarına ise internet üzerinden ücretli bir site olan <http://www.rega.com.tr> adresinden ulaşılabilir. Her iki sitede de arama yapılabilir.

Kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve çeşitli yönetmelik ve tebliğlere internet üzerinden ücretsiz olarak *Başbakanlık Mevzuat Bilgi Sisteminden (e-mevzuat)* (<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr>) ulaşılabilir. Kanunların hazırlık çalışmalarına (teklif ve tasarı metinlerine, gerekçelerine, kanunun kabulü sırasında TBMM’de yapılan tartışmalara da www.tbmm.gov.tr adresinden erişilebilir. İnternette daha pek çok ücretli ya da ücretsiz mevzuat sitesi vardır: Kazancı Mevzuat ve İçtihat bankası (www.kazanci.com.tr); Lebib Yalkın Yayınlarının Mevzuat Bankası (www.mevbank.com), Hukuk Türk Mevzuat, İçtihat ve Bilgi Bankası (www.hukukturk.com) gibi.

1. Genel olarak hukukta “bilgi kaynakları” konusunda bkz.: Yaşar Karayalçın, *Hukukda Öğretim Kaynaklar-Metod: Problem Çözme*, Ankara, BTHAE Yayınları, Dördüncü Baskı, 1994, s.48.

Mevzuat ararken, internette, o mevzuatla ilgili olan kamu kurum ve kuruluşunun web sitesi de ziyaret edilebilir. Özellikle yönetmelik, tebliğ, sirküler, genelge gibi çeşitli düzenleyici işlemler için böyle yapmak gerekir. Örneğin mahallî idareler ile ilgili bir yönetmeliği www.mahalli-idareler.gov.tr adresindeki İçişleri Bakanlığı Mahallî İdareler Genel Müdürlüğünün internet sitesinden; kamu mallarıyla ilgili bir yönetmeliği veya genelgeyi www.milliemlak.gov.tr adresindeki Maliye Bakanlığı Millî Emlâk Genel Müdürlüğünün internet sitesinden bulmak mümkün olabilir. Keza bir belediye yönetmeliğini bulmak için o belediyenin web sayfasına; bir üniversite yönetmeliğini bulmak için o üniversitenin web sayfasına bakılabilir.

İdare hukuku alanında belli başlı kanun, tüzük ve yönetmelikleri bir araya getiren çeşitli “mevzuat derlemeleri” de vardır. Örnekler:

Durmuş Tezcan *et al.*, *İdare Hukuku Mevzuatı*, İzmir, DEÜHF Yayınları, 1998, 2 Cilt.

Metin Günday, *İdarî Yargı Temel Kanunları*, Ankara, İmaj Yayınları, 2005.
Zehreddin Aslan ve Kahraman Berk, *İdare Hukuku ve İdarî Yargıya İlişkin Temel Kanunlar*, İstanbul, Alfa, Dördüncü Baskı, 2006.

Celal Erkut ve Selçuk Soybay, *Anayasa ve İdarî Yargılama Hukukuna İlişkin Kanunlar*, İstanbul, Beta Yayınları, 2001.

Ayrıca Seçkin Yayınları, “kanun metinleri serisi”nden İdarî Yargı Mevzuatı, Belediyelerle İlgili Mevzuat, Devlet Memurları Kanunu, Kamu İhale Kanunu, Kamulaştırma Kanunu, İmar Kanunu, Yüksek Öğretim Kanununu gibi idare hukukuyla ilgili mevzuat derlemeleri çıkarmaktadır.

II. MAHKEME KARARLARI

İdare hukukunun bilgi kaynaklarından ikincisi mahkeme kararlarıdır. İdare hukukunu alanında çalışacak herkes, Danıştay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Yargıtay kararlarına ihtiyaç duyar. O nedenle bu yüksek mahkemelerin kararlarına nasıl ulaşılabileceğinin bilinmesi gerekir.

A. DANIŞTAY KARARLARI

İdare hukuku alanında kararlarına en çok başvuru mahkeme şüphesiz Danıştaydır. 1937-1971 yılları arasında kadar olan Danıştay kararları *Danıştay Kararlar Dergisinde*; 1971-2002 yılları arasında olan kararlar ise *Danıştay Dergisinde* bulunmaktadır. Bu dönemde toplam 104 sayı çıkmıştır. 2003-2004 yıllarındaki kararlar, *Danıştay Kararlar Dergisi* isimli dergide yayınlanmış (6 sayı çıkmıştır); ama 2005 yılından itibaren yine kararlar *Danıştay Dergisinde* yayınlanmaya başlanmıştır (105-108 sayılı *Danıştay Dergilerinde* kararlar değil, sadece bilimsel makaleler vardır; 109 sayılı *Danıştay Dergisi* ve ondan sonraki *Dergilerde* bilimsel makalelerin yanında kararlar da yayınlanmaktadır. En son 119 sayılı *Danıştay Dergisi* çıkmıştır (2009).

Danıştay Dergisi.- *Danıştay Dergisi*, Danıştay Başkanlığı Yayın İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanmakta ve satış ve abone işleri Danıştay Hizmetlerini Güçlendirme Vakfı (İhlamur Sokak, n° 4, Yenişehir 06448 Ankara, Tel: 0 312) 425 99 14 /1356) tarafından yürütülmektedir. Danıştay Dergisi en son 114'üncü sayısı çıkmıştır. Derginin sayılarında 1971 yılından itibaren "Yıl" numarası, derginin basım yılı da belirtilmektedir. Örnek 104'üncü sayının kapağının üzerinde "Yıl: 31; Sayı: 104; 2001" yazmaktadır. *Danıştay Dergisine* atıf yaparken sadece "Sayı"nın belirtilmesi (örneğin "Sayı 104") yeterlidir. Yıl numarasının (örneğin "Yıl: 31") belirtilmesine gerek yoktur.

Danıştay Dergisine atıfta Derginin yayınlandığı yılın (örneğin "2001") belirtilmemesi uygun olur. Çünkü kararın verildiği yıl ile kararın yayınlandığı Derginin basım yılı birbirini tutmamaktadır. Derginin içinde bulunan kararlar, genellikle derginin kapağında belirtilen yıldan bir iki yıl öncesine ait olan kararlardır. Örneğin Derginin 104'üncü sayısının kapağında 2001 yazmakta, oysa Derginin içinde 2000 yılı Ocak-Haziran ayının kararları bulunmaktadır.

90'ıncı sayısından itibaren Danıştay Dergisine ve 2003-2004 yıllarında çıkan Danıştay kararlar dergisine <http://www.danistay.gov.tr/Dergi.htm> adresinden online olarak ulaşmak mümkündür.

Danıştay Bilgi Bankası.- Danıştayın önemli kararlarına "Danıştay Bilgi Bankası Karar Erişim Sistemi"nden (<http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp>) ücretsiz olarak ulaşılabilir ve burada karar araması yapılabilir.

Kazancı İçtihat Bankası.- Danıştayın pek çok önemli kararına Kazancı Bilişim Teknolojileri Limited Şirketi tarafından hazırlanan Kazancı İçtihat Bilgi Bankasından (www.kazanci.com.tr) ulaşmak mümkündür. Bu Bilgi Bankası ücretlidir. Ancak bu www.kazanci.com.tr'de ücretsiz olarak arama yapılabilir. Haliyle aranan karar bulunsa bile abone olmayan bir kimsenin kararın tam metnine ulaşması mümkün değildir.

Hukuk Türk Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankası.- Pek çok Danıştay kararına yine www.hukukturk.com adresinde yer alan Hukuk Türk Mevzuat ve İçtihat Bilgi Bankasından ulaşılabilir. Bu bilgi bankası da ücretlidir. Ancak kararın metnine ulaşılmasa da bunda da ücretsiz arama yapılabilir.

Danıştay Kararı Derlemeleri.- Danıştayın çeşitli kurul ve dairelerinin verdiği önemli kararlar 1970'li yıllarda kitap hâlinde ayrıca yayınlanmıştır:

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kararları: I (1953-1966), Ankara, Danıştay Yayınları, 1966, 130 s.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kararları: II (1967-1972), Ankara, Danıştay Yayınları, 1973, 248 s.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kararları: III (1973-1984), Ankara, Danıştay Yayınları, 1985, 148 s.

- Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları (1933-1983)*, (der. Nurşen Çatal), Ankara, Danıştay Yayınları, 1984, 144 s.
- Danıştay Dava Daireleri Kararları: Birinci Kitap (1965-1978)*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1981, 858 s.
- Danıştay Dördüncü Daire Kararları (1975-1979)*, Ankara, Danıştay Yay., 1989.
- Danıştay Beşinci Daire Kararları: Birinci Kitap (1970-1981)*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1983, 2 Cilt, 647+667 s.
- Danıştay Altıncı Daire Kararları: Birinci Kitap (1965-1977)*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1979, 713 s.
- Danıştay Yedinci Daire Kararları: Birinci Kitap (1965-1976)*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1977, 674 s.
- Danıştay Sekizinci Daire Kararları*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1974, 518 s.
- Danıştay Dokuzuncu Daire Kararları*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1973, 296 s.
- Danıştay Onuncu Daire Kararları*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1972, 340 s.
- Danıştay Onbirinci Daire Kararları (1971-1981)*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1984, 567 s.
- Danıştay Onikinci Daire Kararları: Birinci Kitap*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1976, 2 Cilt, 650+550 s.

Danıştayın verdiği Danışma kararları 1980'lerin başında şu kitaplarda toplanmıştır:

- Danıştay İstişarî Düşünceler: Cumhuriyet Dönemi: Birinci Kitap (1929-1980)*, Ankara, Danıştay Yayınları, 1982, 2 Cilt, 638+584 s.
- Danıştay İstişarî Düşünceler: Fihrist (Cumhuriyet Dönemi) (1929-1983)*, (Der. Salih ER) Ankara, Danıştay Yayınları, 1982, 253 s.

Özel İctihat Derlemeleri.- Ayrıca Danıştayın pek çok önemli kararına çeşitli kişilerin çıkardıkları Danıştay Kararları derlemesi veya İdarî Yargılama Usûlü Kanunu şerhi şeklindeki kitaplardan ulaşmak da mümkündür. Örnekler:

- Kazım Yenice ve Yüksel Esin, *İdarî Yargılama Usûlü*, Ankara, 1983.
- Şeref Gözübüyük ve Güven Dinçer, *İdarî Yargılama Usûlü*, Ankara, Turhan Kitabevi, 1996, 732 s.
- Sabri Coşkun ve Müjgan Karyağdı, *İdarî Yargılama Usûlü: Örnek İçtihatlar-Yorumlar*, Ankara, Seçkin, 2001, 696 s.
- Celal Karavelioğlu, *İdarî Yargılama Usûlü Kanunu*, Ankara, Kendi Yayını, 6. Baskı, 2006, 2 Cilt, 2074 s.
- Ahmet Arslan ve Tuncay Dündar, *Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararları*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002, 484 sayfa.
- Ahmet Arslan, Emin Sinmaz ve Tuncay Dündar, *Danıştay İdarî Dava Daireleri "Emsal" Kararları*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 2007, 2 Cilt. XIV+994 + XXVIII+1413 s.
- Turgut Candan, *İdarî Yargılama Usulü Kanunu*, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, 2006, 1155 s.
- Selami Demirkol, M. Önder Tekin ve Nihat Toktaş, *Danıştay İdarî Dava Daireleri Karar Özetleri (Vergi, Resim ve Harçlar İle Benzeri Mali Yüküm-*

lülükler Dışında Kalan Uyuşmazlıklar) 1984-2005, İstanbul, Beta, Genişletilmiş ve Değiştirilmiş 2. Baskı, 2006, XLI+1788 s.

Yakup Bal, Yahya Şahin ve Mustafa Karabulut, *Danıştay 10. Daire Kararları*, Ankara, Turhan, 2003, 2 Cilt, XV+759 s. + XII+588 s.

Yakup Bal, Yahya Şahin ve Mustafa Karabulut, *Danıştay 10. Dairesinin Tazminat Davalarına İlişkin Seçilmiş Kararları*, Ankara, Seçkin, 2003, 1297 s.

Yakup Bal, Mustafa Karabulut ve Yahya Şahin, *İdarî Yargılama Usulü ile İlgili Danıştay 10. Dairesinin Seçilmiş Kararları*, Ankara, Seçkin, 2003, 930 s.

E. Ethem Atay, Hasan Odabaşı ve Hasan Tahsin Gökcan, *Teori ve Yargı Kararları Işığında İdarenin Sorumluluğu ve Tazminat Davaları*, Ankara, Seçkin, 2003, 1352 s.

Danıştay Kararlarına Atf Usûlü

Günümüzde Danıştay kararları kağıt üzerinde veya elektronik ortamda yayınlanmaktadır. Dolayısıyla Danıştay kararlarına atf yapılırken iki ayrı usûl söz konusu olabilir:

Kağıt Üzerinde Yayınlanan Danıştay Kararlarına Atf Usûlü.- Danıştay kararlarına genellikle şu şekilde atf yapılır: Kararın veren dairenin veya kurulun adı, kararın tarihi, kararın esas sayısı, kararın karar sayısı, kararın yayımlandığı derginin adı, derginin sayısı, derginin sayfa numarası. Örnek:

D.8.D., 27.6.2000, E.1998/5912, K.2000/4951, DD, S.104, s.415-418.

Bu atıfta “D.8.D.” Danıştay Sekizinci Dairesi demektir. Genellikle Danıştay İdarî Dava Daireleri Kurulu “DİDDK”²; Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu “DVDDK”²; Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu da “DİBK” şeklinde kısaltılır. Kararı veren daire veya kurulun adından sonra kararın tarihi verilir. Kararın tarihi, karar metninin başında değil, en sonunda yazar. Karar tarihinden sonra, sırasıyla kararın esas ve karar sayıları verilir. Atıfta büyük “E.” harfi, kararın “esas numarası”nı ifade eder. Esas numarası, birbirinden taksim (/) işaretiyle ayrılan iki kısımdan oluşur. Birinci kısımda yıl, ikinci kısımda numara verilir. Yıl, o kararın verildiği dosyanın kararı veren dairede veya kurulda kaydedildiği yıldır. Numara ise, o dosyaya, o yıl içinde verilen sıra numarasıdır. Yani esas numarası her yıl birden başlar. Atıfta büyük “K.” harfi, kararın “karar numarası”nı ifade eder. Karar numarası, esas numarasında olduğu gibi, birbirinden taksim (/) işaretiyle ayrılan iki kısımdan oluşur. Birinci kısımda yıl, ikinci kısımda numara verilir. Yıl, o kararın verildiği tarihin yılıdır. Numara ise, o kararın, o yıl, o kararı veren dairenin veya kurulun kaçınıcı kararı olduğunu gösterir. Yani karar numarası da

2. 2 Haziran 2004 tarih ve 5183 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önce “İdarî Dava Daireleri Kurulu”nun ismi “İdarî Dava Daireleri Genel Kurulu”; “Vergi Dava Daireleri Kurulu” ismi de “Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu” idi.

esas numarasında olduğu gibi her yıl birden başlar. Esas numarasının yılı ile karar numarasının yılı arasında genellikle bir iki yıl fark vardır. Bu, dosyanın daireye veya kurula geldikten sonra bir veya iki yıl geçtikten sonra verilebileceğini gösterir. Aynı yıl karar verilmiş ise, kararın esas ve karar numaralarının birinci kısımları aynı yılı gösterir. Atıflarda *Danıştay Dergisi*, genellikle *DD* şeklinde; Derginin “Sayı”sı da genellikle “S” (büyük S) şeklinde kısaltılmaktadır. Uyarı: Atıflarda *Danıştay Dergisi*nin yayınlandığı yılı belirtmek gerekir. Çünkü yukarıda açıklandığı gibi kararın verildiği yıl ile derginin yayın yılı arasında bir bağlantı yoktur.

Yukarıda örnekte görüldüğü gibi *Danıştay* kararlarına atıflarda genellikle yukarıda açıklanan kısaltmaların yapılması âdettir. Ancak biz, kararlara atıfta, kısaltma yapmadan uzun olarak atıf yapılmasının daha güzel olduğunu düşünüyoruz. Örneğin biz yukarıdaki kısaltmalı atıftaki karara şu şekilde atıf yapılmasını öneriyoruz:

Danıştay Sekizinci Dairesi, 27 Haziran 2000 Tarih ve E.1998/5912, K.2000/4951 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 104, s.415-418.

Keza kendisine atıf yapılan *Danıştay* kararına *Danıştay Dergisi*nden değil, *Baro* dergisi gibi bir başka dergiden ulaşılmış ise, kararın tarih, esas ve karar numaralarından sonra kararın yayınlandığı diğer derginin adı cilt ve sayfa numarasının belirtilmesi gerekir. Keza bir karara sadece bir içtihat derlemesinden ulaşılabiliyor veya bir kitaptan ulaşılabiliyorsa, kararın kaynağı olarak o içtihat derlemesinin veya kitabın belirtilmesi gerekir. Uzun lafın kıssası, zikredilen kararın kaynağı da belirtilmelidir ki, okuyucular, arzu ederlerse kararın tam metnine ulaşabilsinler; karardan yapılan alıntının doğruluğunu araştırebilsinler.

Elektronik Ortamda Yayınlanan Danıştay Kararlarına Atıf Usûlü.- Artık günümüzde *Danıştay* kararlarına *Danıştay Dergisi* gibi kağıt kaynaklardan değil, genellikle “*Danıştay Bilgi Bankası Karar Erişim Sistemi*”nden (<http://www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp>) veya Kazancı İçtihat Bilgi Bankasından (www.kazanci.com.tr) ulaşılmaktadır. Dolayısıyla bu veri tabanlarından elde edilen kararlara atıf yapılırken bu kararların yayınlandığı veri tabanının isminin veya internet adresinin belirtilmesi gerekir:

Danıştay Onüçüncü Dairesi, 20 Ocak 2006 Tarih ve E.2005/3575, K.2006/253 Sayılı Karar (*Danıştay Bilgi Bankası*).

Danıştay Onüçüncü Dairesi, 24 Eylül 2007 Tarih ve E.2006/5690, K.2007/5183 Sayılı Karar (*Kazancı İçtihat Bankası*).

Danıştay Kararlarının Davacının Adıyla Zikredilmesi Gerekir.- Fransız *Danıştay*ı kararları davacının adıyla zikredilir: *Blanco* kararı, *Pelletier* kararı, *Epoux Barbier* kararı gibi. Bu şekilde zikredilen *Danıştay*

kararlarının isimleri kolayca akılda kalabilmektedir. Türkiye’de de aynı nedenle Danıştay kararlarının davacının adıyla zikredilmesi uygun olur. Örneğin:

Danıştay Onuncu Dairesi, 22 Şubat 2000 Tarih ve E.1997/6941, K.2000/646 Sayılı *Hukukçu Hanımlar Derneği* Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 104, s.493-498.

Söz konusu karardan metin içinde bahsedilirken “22 Şubat 2000 tarih ve E.1997/6941, K.2000/646 sayılı *Hukukçu Hanımlar Derneği* kararı” demek yerine doğrudan “*Hukukçu Hanımlar Derneği Kararı*” da denebilir. Keza, söz konusu karar Anglo-Sakson ülkelerinde olduğu gibi davacı ve davalının adlarıyla birlikte şu şekilde de zikredilebilir: “*Hukukçu Hanımlar Derneği v. Vakıflar Genel Müdürlüğü*” kararı veya davası. Davacı ve davalı isimleri arasında yer alan v. Latince “karşı” anlamına gelen “*versus*” un kısaltmasıdır. Aynı karara “*Vakıflar Genel Müdürlüğüne karşı Hukukçu Hanımlar Derneği*” kararı şeklinde de atıf yapılabilir.

Danıştay Dergisinde İsimlerin Gizlenmesi ve Bunun Eleştirisi.- Gel gelim Danıştay kararlarını yukarıdaki şekilde zikretmek Türkiye’de imkânsızdır. Çünkü *Danıştay Dergisinde* yayınlanan binlerce karardan sadece üç-beşinde davacının ismi verilmektedir. Diğerlerinde, davacının ismi, davalı idarenin ismi, vekillerinin ismi, gizlenmektedir. Neticede Danıştay kararı okunurken ...’nın ... idaresine karşı açtığı bir davadan bahsedilir. İdarî yargıda davalı, bir kamu tüzel kişisi olduğuna ve kamu tüzel kişilerinin gerçek kişiler de olduğu gibi “onurunun rencide” olması söz konusu olamayacağına göre, davalı kamu tüzel kişisinin adının gizlenmesinin bir gereği yoktur. Davacının adının gizlenmesine ise sadece, davacının onurunu kırııcı nitelikte bir olayla ilgili bir dava söz konusuysa gerek olabilir. Bu durumda da davacının adı yerine üç nokta (...) konulması değil, davacının ad ve soyadının baş harflerini verilmesi veya davacıya Fransa’da olduğu gibi “X” denmesi uygun olur. Ancak idarî yargıdaki davaların ezici çoğunluğunda davacının adının saklanmasını gerektirecek bir durum söz konusu olmaz.

Kanımızca Danıştayın davacı ve davalının adlarını gizleme konusundaki bu tavrı tamamıyla eleştiriye açıktır. Bir kere, kararda davacının isminin belirtilmesi, bu kararlara atıfta pratiklik bakımından akademisyenler ve uygulayıcılar bakımından gereklidir. İkinci olarak, davacının adının yayınlanan kararda bulunması, davacının da en doğal hakkıdır. Davacı bir haksızlığa uğradığını düşünerek bir hukuk mücadelesi verir. Bu mücadeleyi kazanır veya kazanmaz. Bu mücadeleyle ilgili kararın kendi ismiyle *Danıştay Dergisinde* yayımlandığını görmesi en doğal hakkıdır³. Bu kararın kendi adıyla yayın-

3. Türk Danıştay, davacının bu en doğal hakkını, bazı istisnai kararlarında tanıdığı görülmektedir. Bu “torpilli” davacılar birkaç örnek verelim: *Hukukçu Hanımlar Derneği* (Danıştay Onuncu Dairesi, 22 Şubat 2000 Tarih ve E.1997/6941, K.2000/646 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 104, s.493-498); *Türk Eğitim Vakfı* (Danıştay Onuncu Dairesi, 22 Şubat 2000 Tarih ve E.1998/1317, K.2000/672 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 104, s.499-504); *Tema Vakfı* (Danıştay Altıncı Dairesi, 8 Kasım 1999 Tarih ve E.1998/3572,

lanması, bu kararın daha sonra hukukçular tarafından kendi adıyla zikredilmesi davacıya çok önemli bir manevî tatmin sağlar. Fransa’da bu oldukça önemlidir. Fransız idare hukukunda *Blanco, Pelletier, Terrier, Couitéas, Dame Cachet, Thépez, Jamart, Monpeurt, Bouguen, Rosan Girard* gibi davacıların adları, gelmiş geçmiş bütün idare hukukçularının adlarından daha meşhurdur. Fransa’da içtihat oluşturacak bir *Conseil d’État* kararında davacı olarak isminin geçmesi o kişiyi ölümsüzleştirir. Fransa’da pek çok idare hukuku profesörü, onca kitabı yazmak yerine, kendi adlarıyla anılan bir *Conseil d’État* kararının olmasını arzu ederdi⁴.

Türk Danıştayının isim düşmanlığı sapkınlık derecesinde ağırdır. Sadece davacı ve davalının isimlerini değil, davacı ve davalı vekilinin isimlerinin de, keza kararı veren idare mahkemesinin ismini ve keza kararda geçen yer isimleri, şehir adları da çıkarılmaktadır. Kararlarda geçen kurum ve idare isimleri de gizlenmektedir. “... Belediyesi”nden, “... Üniversitesi”nden bahsedilmektedir. Ve neticede de “... Belediyesi” ile “... Belediyesi” arasında bir uyumsuzluk söz konusu ise, olayı ve kararı anlamak güçleşmekte ve bazen imkânsızlaşmaktadır. Hangi ... belediyenin, hangi ... belediye olduğunu anlamak için müneccim olmak gerekmektedir⁵. Acaba olayda geçen belediye isminin, üniversite isminin verilmesinde ne gibi bir sakınca vardır? Acaba olayın yaşandığı şehrin bilinmesinde, davada ilk kararı veren idare mahkemesinin hangi mahkeme olduğunun bilinmesinde ne gibi bir mahzur ortaya çıkmaktadır?

K.1999/5278 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 103, s.492-495; *TMMOB Şehir Plancıları Odası* (Danıştay Altıncı Dairesi, 24 Kasım 1999 Tarih ve E.1998/1451; K.1999/5992 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 103, s.508-510.

4. Bu arada bir anekdot olarak not etmek isterim ki, Fransa’da Bordeaux Hukuk Fakültesi idare hukuku öğretim üyesi Prof. Bernard Pacteau, derslerde öğrencilere, sırf kendi ismiyle anılan bir *Conseil d’État* kararı olsun diye, öğretim yerelerinin özlük haklarıyla ilgili bir düzenleyici işleme karşı dava açtığını, ancak davayı kaybettiğini kararın da *Recueil Lebon*’da yayınlanmadığını ve böylece “*arrêt Pacteau* (Pacteau kararı)”nın ortaya çıkamadığını üzülenek anlatırdı.
5. Örneğin Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 23 Mart 1999 Tarih ve E.1998/423, K.1999/1264 Sayılı Kararında şu cümleleri okuyoruz:

“Dosyanın incelenmesinden, daha önce ... Belediyesi mücavir alanında yer alan yükümlü kuruma ait taşınmazların 09.02.1996 tarihinde ... Belediyesi mücavir alanına alındığı, daha sonra 19.02.1997 tarihli idari bir kararla anılan yerin sehven ... Belediyesi mücavir alanına alındığından bahisle yeniden ... Belediyesi mücavir alanına dahil edildiği, yükümlü kurumun ise 09.02.1996 ila 19.02.1997 tarihleri arasında anılan taşınmazlara ait çevre temizlik vergisini ödememesi üzerine ... Belediyesince çevre temizlik vergisi tahakkuk ettirilip gecikme zammı hesaplanarak usulsüzlük cezası kesildiği, buna karşı açılan davanın ise mücavir alana alma işlemi sonradan iptal edilince tekrar ilk haline dönüştüğünden taşınmazın ... Belediyesi mücavir alanında olduğundan bahsedilemeyeceği gerekçesiyle kabul edildiği anlaşılmıştır” (Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 23 Mart 1999 Tarih ve E.1998/423, K.1999/1264 Sayılı Kararı, *Danıştay Dergisi*, Sayı 101, s.649-650).

Bu üç nokta yerine söz konusu belediyelerin adları konulsa olay daha kolay anlaşılabilir miydi? Yukarıdaki üç noktalı metni anlamak için kaç kere okumak gerekecek?

Danıştay isim düşmanlığını o derece aşırıya vordırmaktadır ki, bazı kararlarda kendisinden alıntı yapılan kitaplara yapılan atıflarda yazar ismi ve kitabı yayınlayan yayınevinin, basan matbaanın ve kitabın yayınlandığı şehrin ismini gizlemektedir. Örneğin Danıştay Beşinci Dairesinin 9 Ekim 1997 tarih ve E.1997/7834, K.97/2030 sayılı kararında “... İdarî İşlemin Geri Alınması, ... Üniversitesi ... Fakültesi Yayınları, ... Matbaası ... 1970, s. 61” şeklinde bir atıf vardır⁶. Bu atıfta görüldüğü gibi, Danıştay, yazar ismini, üniversite ve fakülte ismini ve keza matbaa ismini çıkarmıştır. Bu atıf, ne bilimsel atıf kurallarına, ne de dürüstlük kurallarına uygundur. Söz konusu kitabın yazarı olan Turgut Tan’ın kitabı üzerindeki haklarını ihlâl etmektedir. Acaba söz konusu kararda yazarın kitabından alıntı yapılırken yazarın adının zikredilmesinde ne gibi bir sakınca vardır?

Keza *Danıştay Dergisinde* yayınlanan Danıştay kararlarında kararı veren daire başkan ve üyelerinin isimleri de belirtilmemektedir. Nihayet *Danıştay Dergisinde* yayınlanan Danıştay kararlarında karara karşı oy yazılarının altında karşı oy sahibi başkan veya üyenin adı da belirtilmemektedir. *Danıştay Dergisinde* yayınlanan Danıştay kararlarında isim olarak sadece tetkik hakimi ve Danıştay savcısının ismi belirtilmektedir.

Danıştayın bütün bu tavırları yanlıştır. *Danıştay Dergisinde* yayınlanan Danıştayın kararlarının hepsinde kararın aslında geçen kişi, kurum ve yer isimleri çıkarılmamalıdır. Bu isimler, dava konusu olayın özelliği nedeniyle onur kırıcı nitelikte olmadıkça olduğu gibi verilmelidir. Keza Danıştay kararının kendisinde o kararın isminin hangi isim altında zikredilmesi gerektiği belirtilmesi uygun olur.

Danıştay Dergisinde yayınlanan davacının ismini içeren kararlar mutlaka davacının ismi belirtilerek zikredilmelidir. Bazen de Danıştay, kararda davacının ismini gizlemekle birlikte davacının görevini gizlememekte; bazen de istisnaen kararın başında gizlemekte ortasında bir yerde gizlemeyi unutmaktadır. Bu durumlarda kararı isimlendirmeye yarayacaksa bu hususlar kararın ismi olarak kullanılmalıdır. Örneğin Danıştay Onuncu Dairesinin 13 Ekim 1993 tarih ve E.1992/3372, K.1993/3777 sayılı kararına⁷ konu teşkil eden dava Gümüşburun Köyü Muhtarının teröristlerce öldürülmesi üzerine mirasçuları tarafından açılmıştır. Bu karar, “*Gümüşburun Köyü Muhtarı Mirasçuları kararı*” veya “*Gümüşburun Köyü Muhtarı kararı*” olarak isimlendirilebilir. Diğer Bir Örnek: Danıştay Sekizinci Dairesinin 6 Mayıs 1993 tarih ve E.1993/190, K.1993/1995 sayılı kararının⁸ Kırklareli ili Babaeski ilçesi

6. Danıştay Beşinci Dairesi, 9 Ekim 1997 Tarih ve E.1997/7834, K.97/2030 Sayılı Karar, *Danıştay Dergisi*, Sayı 95, s.309.

7. Danıştay Onuncu Dairesi, 13 Ekim 1993 Tarih ve E.1992/3372, K.1993/3777 Sayılı Karar (*Kazancı İçtihat Bilgi Bankası*).

8. Danıştay Sekizinci Dairesi, 6 Mayıs 1993 Tarih ve E.1993/190, K.1993/1995 Sayılı Karar (*Kazancı İçtihat Bilgi Bankası*).

Büyükmandıra Belediye Başkanı hakkında olduğu karardan anlaşılmaktadır. Bu kararın “*Büyükmandıra Belediye Başkanı kararı*” olarak zikredilmesi uygun olacaktır.

Danıştayın yayınladığı kararlarda davacının adını belirtmeme uygulaması bugün (2008) için de geçerlidir. Ancak Danıştayın kararlarında davalı durumunda kamu idaresi veya kamu kurumunun ismi çoğunlukla belirtilmemektedir. İstisnaen kamu kurumlarının, kamu idarelerinin ve hatta bazı özel hukuk tüzel kişilerinin davacı olduğu durumlarda davacının isminin belirtildiği de olmaktadır⁹.

Danıştay Dergisi Hakkında Diğer Eleştiriler.- *Danıştay Dergisinde* Danıştay kararları bir iki yıl gecikmeyle de olsa yayınlanmaktadır. Bu yayın konusunda bazı eleştirilerde bulunmak kaçınılmazdır. Bir kere *Courrier* yazı karakteriyle basılmaktadır. Bu yazı karakteri, daktilo yazısını andırmakta ve gayri ciddi bir izlenim yaratmaktadır. Bu yazı stilinden *Times* stiline geçilmesi uygun olur.

Danıştay Dergisinde bir “içindekiler listesi” yoktur. Tarih ve sayısını bildiğiniz bir kararı *Danıştay Dergisinde* birkaç saat aramadan bulmanızın imkânı yoktur. Oysa *Danıştay Dergisinin* başında bir içindekiler listesi olsa, aranan karar kolayca bulunabilir. *Danıştay Dergisinin* sonunda bir “kavramlar dizini” vardır. Aradığınız kavramla ilgili Danıştay kararını bulabilirsiniz. Ancak bu kavramlar, kararların konusuyla ilgili kavramlardır: Bu kavramlardan birkaçı: “Belediye işleri”, “devlet su işleri”, “emeklilik işleri”, “geçekondur işleri”, “ihale işleri”, “imar işleri”, “maden işleri”, “memur işleri”, “öğrenci işleri” gibi. Böyle bir tasnif ve kavramlar dizini, belki ilgili konularda bir dava almış olan ve konuyla ilgili Danıştay kararlarını arayan bir avukatın işine yarayabilir. Ancak böyle bir tasnif ve kavramlar dizininin bir bilimsel değeri yoktur. İdarî kararın yetki unsuru, şekil unsuru, sebep unsuru, takdir yetkisi, yetki saptırmasıyla ilgili bir Danıştay kararı arıyorsanız, *Danıştay Dergisinin* kavramlar dizinine bakmanızın bir anlamı yoktur; çünkü o dizinde böyle kavramlar yoktur. Bütün kararları tek tek okumanız gerekir. Bu haliyle *Danıştay Dergisi* hukuk bilimine değil, avukatlara hizmet etmektedir. *Danıştay Dergisinin* olması gerektiği gibi, Türk idare hukuku bilimine hizmet eden bir dergi olması isteniyorsa, *Danıştay Dergisinde* yayınlanan kararların bir de idare hukuku kavramlarına göre kavram dizininin yapılması gerekir.

9. Örnekler: Danıştay İdarî Dava Daireleri Kurulu, 23 Haziran 2006 Tarih ve E.2006/133, K.2003/763 Sayılı *Cumhuriyet Halk Partisi v. Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu* Kararı, (Danıştay Bilgi Bankası); Danıştay Beşinci Dairesi, 3 Ekim 2006 Tarih ve E.2006/5610, K.2006/4402 Sayılı *Bağımsız Büro Çalışanları Sendikası v. Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü* Kararı (*Danıştay Bilgi Bankası*); Danıştay Sekizinci Dairesi, 15 Kasım 2006 Tarih ve E.2006/3778, K.2006/4385 Sayılı *Çiçekliği Köyü Muhtarlığı v. Tokat Valiliği* Kararı (*Danıştay Bilgi Bankası*).

Keza *Danıştay Dergisinde* yayınlanan kararın başına, bu kararın hüküm fıkrasını tekrarlamaktan başka bir işe yaramayan bir “özet” konulmaktadır. Onun yerine, bu kararla ilgili “anahtar kavram”ların kararın üzerinde yazılması daha yerinde olur: “Görev”, “yetki”, “şekil”, “konu”, “takdir yetkisi”, “yetki saptırması” gibi.

B. ASKERÎ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KARARLARI

İdare hukuku alanındaki kararlarına ihtiyaç duyulan ikinci önemli mahkeme Askerî Yüksek İdare Mahkemesidir. Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kararları *Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisinde* yayınlanmaktadır. Bu dergi, *AYİMD* şeklinde kısaltılmaktadır. Bu Derginin 2007 yılı itibarıyla en son 22’inci sayısı yayınlanmıştır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesinin kararlarına bu www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_kararlar.asp adresinden ulaşılabılır. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarına atıf usûlü örneğin şöyledir:

AYİM 2.D., 28.3.2001, E.2000/583, K.2001/253, *AYİMD*, S.16, s.260-266.

Biz daha uzun bir şekilde şöyle atıf yapılmasını tercih ediyoruz:

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi İkinci Dairesi, 28 Mart 2001 Tarih ve E.2000/583, K.2001/253, *Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi*, Sayı 16, s.260-266.

Kanımızca Askerî Yüksek İdare Mahkemesi kararlarının da davacıların isimleriyle zikredilmesi uygun olur. Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisinin en son 12’nci sayısında davacı adlarının verildiği veya karar metninden anlaşıldığı bazı kararlar vardır. Örnek olarak bu kararlar şu şekilde zikredilebilir:

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Daireler Kurulu, 3 Temmuz 1997 Tarih ve E.1997/84, K.1997/62 Sayılı *Sadık Liman* Kararı, *Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi*, Sayı 12, s.105-113.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Daireler Kurulu, 11 Aralık 1997 Tarih ve E.1997/10, K.1997/132 Sayılı *Ertan Urunga* Kararı, *Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi*, Sayı 12, s.117-134.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Daireler Kurulu, 11 Aralık 1997 Tarih ve E.1997/70, K.1997/132 Sayılı *Sema Akgül* Kararı, *Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi*, Sayı 12, s.142-143.

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisinde yayınlanan kararlarda da, birkaç istisna dışında, davacıların isimleri verilmemektedir. Yukarıda bu konuda Danıştaya yönelttiğimiz eleştiriler Askerî Yüksek İdare Mahkemesine de yöneltilebilir.

C. ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI

İdare hukuku alanında Anayasa Mahkemesinin kararları da sıkça kullanılmaktadır. Türk Anayasa Mahkemesi kararları *Resmî Gazetede* ve *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisinde* bulunabilir. Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisinin ilk sayısı 1964 yılında yayınlanmıştır. En son olarak 41'inci sayısı yayınlanmıştır. Türk Anayasa Mahkemesi kararlarına bu mahkemenin resmî internet sitesi olan <http://www.anayasa.gov.tr> adresinden ulaşılabilmektedir. Anayasa Mahkemesi kararlarına atf usûlü örneğin şöyledir:

AYM, 23.6.1998, E.1998/3, K.1998/28, *AMKD*, S.35, C.1, s.211.

Biz daha uzun bir şekilde şöyle atf yapılmasını tercih ediyoruz:

Anayasa Mahkemesi, 23 Haziran 1998 Tarih ve E.1998/3, K.1998/28 Sayılı Karar, *Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi*, Sayı 35, Cilt 1, s.211.

D. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ KARARLARI

İdare hukuku alanında kararları çoklukla zikredilen diğer bir mahkeme Uyuşmazlık Mahkemesidir. Uyuşmazlık Mahkemesinin kararlarının yayınlandığı bir dergi yoktur. Uyuşmazlık Mahkemesinin kararları *Resmî Gazetede* yayınlanmaktadır. Dolayısıyla bu kararları Resmî Gazetede aramak gerekir. Uyuşmazlık Mahkemesinin hala bir internet sitesi yoktur (Mart 2008). Bununla birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına “Kazancı İctihat Bankası”ndan (www.kazanci.com.tr) ulaşılabılır. Keza Uyuşmazlık Mahkemesi kararları listesi, elektronik *Resmî Gazetenin* (<http://rega.basbakanlik.gov.tr>) “arşiv”>”fihrist” kısmına tıklayarak açılan sayfada “Mevzuat Türü” kutucuğunda “Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları”nı seçilip arama yaptırılarak oluşturulabilir. Nihayet Danıştay Bilgi Bankası Karar Erişim Sistemi (www.danistay.gov.tr/kerisim/container.jsp) pek çok Uyuşmazlık Mahkemesi kararını da kapsamaktadır. Burada arama yapılabilir. Keza arama penceresinde “Daire” kutucuğunda Uyuşmazlık Mahkemesi seçilerek pek çok Uyuşmazlık Mahkemesi kararına da ulaşılabilmektedir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin önemli karar özetlerine şu derlemeden ulaşılabılır:

Selami Demirkol, M. Önder Tekin ve Nihat Toktaş, *Uyuşmazlık Mahkemesi Karar Özetleri (1988-2005)*, İstanbul, Beta, Genişletilmiş ve Değiştirilmiş İkinci Bası, 2006, XXX+519 s.

Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına atf usûlü örneğin şöyledir:

UM, 3.5.1999, E.1999/1, K.1999/11, *RG*, 8.6.1999-23719, s.25.

Biz daha uzun bir şekilde şöyle atf yapılmasını tercih ediyoruz:

Uyuşmazlık Mahkemesi, 3 Mayıs 1999 Tarih ve E.1999/1, K.1999/11 Sayılı Karar, *Resmî Gazete*, 8 Haziran 1999, Sayı 23719, s.25.

E. YARGITAY KARARLARI

Bilindiği gibi Yargıtay adlı yargının yüksek mahkemesidir ve bu nedenle de idare hukukunu değil, özel hukuku ve ceza hukukunu uygular. Bununla birlikte idare hukukunun idarenin sözleşmeleri, kamu malları, idarenin sorumluluğu gibi bazı alanlarında Yargıtay kararları da önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Yargıtay kararları *Yargıtay Kararlar Dergisinde* yayınlanmaktadır. Bu dergi *YKD* şeklinde kısaltılmaktadır. Yargıtayın emsal kararlarına <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb/yeniTasarim/> adresinde yer alan Ulusal Yargı Ağı Projesi Bilgi Bankasından ulaşılabilmekte ve burada arama yapılabilmektedir. Yargıtay kararlarına atıf usûlü örneğin şöyledir:

Y.4.HD, 17.11.1986, E.1986/4898, K.1986/7786, *YKD*, C.13, S.2, s.200.

Biz daha uzun bir şekilde şöyle atıf yapılmasını tercih ediyoruz:

Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi, 17 Kasım 1986 Tarih ve E.1986/4898, K.1986/7786 Sayılı Karar, *Yargıtay Kararlar Dergisi*, Cilt 13, Sayı 2, s.200.

F. FRANSIZ DANIŞTAYI (CONSEIL D'ÉTAT)

Türk idare hukuku başlangıcından bugüne büyük ölçüde Fransız idare hukukundan esinlenmiştir. O nedenle, Fransız Danıştayı (*Conseil d'État*) kararları da Türk idare hukukunda yaygın olarak kullanılır. Dolayısıyla Fransız Danıştayı kararlarının nerede yayınlandığını ve bu kararlara nasıl ulaşılabileceğinin bilinmesi gerekir. Fransız Danıştayı kararları *Recueil des décisions de Conseil d'État*¹⁰ isimli dergide yayımlanır. Dergi yılda beş fasikül olarak çıkar. Yıl itibarıyla sayfa numaraları ardışıktır. Kararlar kronolojik olarak sıralanır. Yani Ocak ayının başında verilen kararlar o yılın *Recueil*'ünün ilk sayfalarında Aralık ayının sonunda verilen kararlar o yılın *Recueil*'ünün son sayfalarında yer alır. Bu Dergi 1821 yılında Lebon isimli bir kişi tarafından çıkarılmaya başlandığı için uygulamada buna kısaca kurucusunun adıyla “Lebon” veya “*Recueil Lebon*” denir.

Fransız Danıştayı kararları davacının adıyla zikredilir: *Pariset* kararı, *Cames* kararı, *Epoux Barbier* kararı, *Martin* kararı, *Abbé Olivier* kararı, *Thérond* kararı, *Casanova* kararı, *Cuitéas* kararı, *Monpeurt* kararı, *Dehaene* kararı, *Nicolo* kararı gibi. Fransız Danıştayı kararlarına genellikle şu şekilde atıf yapılır:

CE 4 mars 1910, *Thérond*, Rec., p.193.

Bu atıf biçiminde “CE”, *Conseil d'État*'nın, yani Fransız Danıştayının kısaltmasıdır. “*Thérond*” kararın adıdır ve daima italikle verilir. Rec., ise

10.Tam adı: *Recueil des décisions de Conseil d'État et du Tribunal des conflits et des arrêts des cours administratives d'appel et des jugements des tribunaux administratifs*, publié sous le haut patronage du Conseil d'État, Paris, Sirey.

Recueil des décisions de Conseil d'État'nın kısaltmasıdır. Kimi yazarlar, bunu sadece "R.", kimileri "Rec.Lebon", kimileri de "Rec.Leb." şeklinde kısaltır. Kimileri ise bu dergiyi uzun ya da kısa bir şekilde anmadan kararın adından sonra doğrudan sayfa numarasını verir. Biz *Recueil des décisions de Conseil d'État*'nin baş harflerini kullanarak RDCE şeklinde kısaltılmasının daha uygun olduğunu düşünüyoruz. Fransa'da *Recueil des décisions de Conseil d'État*'nin kısaltılmasından sonra, Derginin sayısı veya yılı belirtilmez. Çünkü kararın tarihinden *Recueil*'ün yılı anlaşılır. Çünkü Derginin sayısı hangi yıla ait ise, sadece o yılın kararları o Dergide bulunur. Türkiye'de derginin adından sonra cilt, sayı veya yıl belirtme geleneği olduğu için, biz RDCE kısaltmasından sonra bu derginin yılını da belirtiyoruz. Dolayısıyla biz yukarıdaki gibi bir karara şu şekilde atf yapıyoruz:

Conseil d'État, 4 Mart 1910, *Théron*, RDCE, 1910, s.193.

Fransız Danıştay kararlarına internet üzerinden de ulaşmak mümkündür. Bu kararlara Fransız Danıştayının web sitesinden (http://www.conseil-etat.fr/ce/jurisp/index_ju.shtml) ve keza LEGIFRANCE (<http://www.legifrance.gouv.fr/initRechJuriAdmin.do>) sitesinden ulaşılabilir.

Ayrıca Fransa'da çok bilinen bir karar derlemesi ve incelemesi vardır. Fransız Danıştay kararlarına ulaşmak ve bu kararları anlamak için en basit ve güvenilir kaynak şudur:

Marceau Long, Prosper Weil, Guy Braibant, Pierre Delvolve ve Bruno Genevois, *Les grands arrêts de la jurisprudence administrative*, Paris, Dalloz, Onaltıncı Baskı, 2007 (Elinizde tuttuğunuz bu kitapta söz konusu kaynak "Long *et al.*, *op. cit.*," (13. baskı., 2001) şeklinde kısaltılmıştır).

Fransız mevzuatına <http://www.legifrance.gouv.fr> ve <http://www.journal-officiel.gouv.fr> adreslerinden ulaşmak mümkündür.

III. BİLİMSEL ESERLER

İdare hukukunun üçüncü bilgi kaynağı, idare hukuku alanında yazılmış bilimsel eserlerdir. Bilimsel eserler genel eserler, monografiler ve makaleler olarak üç grup altında toplanabilir:

A. GENEL ESERLER

İdare hukuku alanında yazılmış genel eserleri Fransızca ve Türkçe olmak üzere ikiye ayırabiliriz:

1. Fransızca

İdare hukuku alanında yazılmış Fransızca genel eserlerden en önemlileri aşağıda verilmiştir:

- Edouard Laferrière, *Traité de la juridiction administrative et des recours contentieux*, Berger-Levrault, 1887-1888 (Bu kitap 100 yıl sonra profesör Roland Drago tarafından 1989 da tekrar yayınlanmıştır: Paris, LGDJ, 1989).
- Léon Duguit, *Traité de droit constitutionnel*, Paris, Boccard, İkinci Baskı, 1924-1928, 5 Cilt (İlk baskı: 1911) (Cilt I-III, Üçüncü Baskı, 1927-1928; Cilt IV, İkinci Baskı, 1924; Cilt V, İkinci Baskı, 1925). (Anayasa hukuku başlığını taşımakla birlikte bu kitap idare hukukunu da kapsamaktadır).
- Maurice Hauriou, *Précis de droit administratif et de droit public*, Paris, Sirey, (İlk baskı, 1892), Onikinci Baskı, 1933 (Reprint: Dalloz, 2002).
- Henri Berthélemy, *Traité élémentaire de droit administratif*, Paris, Rousseau, 13. Baskı, 1933.
- Roger Bonnard, *Précis de droit administratif*, Paris, LGDJ, Dördüncü Baskı, 1943.
- Paul Duez ve Guy Debeyre, *Traité de droit administratif*, Paris, Dalloz, 1952.
- Gaston Jèze, *Les principes généraux du droit administratif*, Paris, Giard, 3. Baskı, 1925-1936 (6 Cilt).
- Louis Rolland, *Précis de droit administratif*, Paris, Dalloz, Onuncu Baskı, 1951.

Modern Eserler:

- René Chapus, *Droit administratif général*, Paris, Montchrestien, 15. Baskı, 2001, 2 Cilt.
- Georges Vedel ve Pierre Delvolvé, *Droit administratif*, Paris, PUF, 1992, 2 Cilt.
- André de Laubadère, Jean-Claude Venezia ve Yves Gaudemet, *Traité de droit administratif*, Paris, L.G.D.J., Onbeşinci Baskı, 1999, 5 Cilt.

Traité niteliğindeki yukarıdaki üç eser günümüz Fransız idare hukukunun temel eserleridir. Ayrıca *manuel* niteliğindeki şu kitaplara da dikkat çekmek isteriz:

- André de Laubadère, Jean-Claude Venezia ve Yves Gaudemet, *Manuel de droit administratif*, Paris, L.G.D.J., Onyedinci Baskı, 2002.
- Charles Debbasch ve Frédéric Colin, *Droit administratif*, Paris, Economica, 7. Baskı, 2004.
- Charles Eisenmann, *Cours de droit administratif*, Paris, LGDJ, 1982-1983, 2 Cilt.
- Francis-Paul Benoît, *Le droit administratif français*, Paris, Dalloz, 1968.
- Georges Dupuis, Marie-José Guédon ve Partice Chrétien, *Droit administratif*, Paris, Armand Colin, Dokuzuncu Baskı, 2004.
- Georges Vlachos, *Les principes généraux du droit administratif*, Paris, Ellipses, 1998.
- Gilles Lebreton, *Droit administratif général*, Paris, Armand Colin, Üçüncü Baskı, 2004.
- Gustave Peiser, *Droit administratif*, Paris, Dalloz, Yirmiikinci Baskı, 2004.
- Guy Braibant ve Bernard Stirn, *Droit administratif*, Paris, Sciences Po et Dalloz, 6. B., 2002.

- Jean Claude Ricci, *Droit administratif*, Paris, Hachette, Dördüncü Baskı, 2004.
- Jean François Lachaume, *Droit administratif*, Paris, PUF, Onüçüncü Baskı, 2002.
- Jean Rivero ve Marcel Waline, *Droit administratif*, Paris, Dalloz, Yirminci Baskı, 2004.
- Jean-Michel de Forges, *Droit administratif*, Paris, PUF, Yedinci Baskı, 2004.
- Jean-Pierre Dubois, *Droit administratif*, Paris, Eyrolles, 1992.
- Marcel Waline, *Droit administratif*, Paris, Dokuzuncu Baskı, 1963.
- Michel Rougevin-Baville, Renaud Denoix de Saint Marc ve Daniel Labetoulle, *Leçons de droit administratif*, Paris, Hachette, 1989.
- Pierre-Laurent Frier, *Précis de droit administratif*, Paris, 3. Baskı, Montchrestien, 2004.
- Rémi Rouquette, *Dictionnaire du droit administratif*, Paris, Le Moniteur, 2003.

İdarî Yargı:

- René Chapus, *Droit du contentieux administratif*, Paris, Montchrestien, 13. Baskı, 2008.
- Jean-Marie Aubry ve Roland Drago, *Traité de contentieux administratif*, Paris, LGDJ, İkinci Baskı, 1975, 2 Cilt. Üçüncü Baskı, 1982.
- Gustave Peiser, *Contentieux administratif*, Paris, Dalloz, Onüçüncü Baskı, 2004.
- Bernard Pacteau, *Contentieux administratif*, Paris, PUF, Yedinci Baskı, 2005.
- Charles Debbash ve Jean-Claude Ricci, *Contentieux administratif*, Dalloz, 8. Baskı, 2001.

2. Türkçe

İdare hukuku alanında yazılmış başlıca Türkçe genel eserler şunlardır:

- Ali Ragıp, *Hukuk-u İdare*, İstanbul, Matbaai Amire, 1303 (1887)¹¹.
- İbrahim Hakkı (Paşa), *Hukuk-u İdare*, İstanbul, 1308 (1892) (2 Cilt). (İkinci Baskı, İstanbul, Karabet Matbaası, 1312 [1896]) (367 s.)¹².
- Hacı Ahmed Reşid, *Hukuk-u İdare*, İstanbul, 1895. (775 s.)¹³
- İsmail Hakkı (Görelî), *Hukuk-u İdare*, İstanbul, 1324 (1908) (390 s.)¹⁴ (İstanbul, 1328 (1912). (İsmail Hakkı'nın ders notlarının öğrencilerinden Mehmed Sebahattin tarafından kitaplaştırılmasıdır)¹⁵.

-
11. Nuray E. Keskin, “Türkiye’de Kamu Yönetimi Disiplininin Köken Sorunu”, *Ankara University Faculty of Political Science, Working Paper Series*, No. 89, November 2005, s.4-5. <http://www.politics.ankara.edu.tr/dosyalar/tm/SBF_WP_89.pdf>.
12. Bu kitap hakkında bir inceleme yazısı için bkz.: Tekin Akıllıoğlu, “Hukuk-u İdare Üzerine”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 16, Sayı 2, 1983, s.56-69; Tekin Akıllıoğlu, “Yönetim Hukukumuz ve Geleceği”, <www.idare.gen.tr/akillioğlu-yonetim.htm> (Konuluş Tarihi: (11 Ağustos 2004).
13. Keskin, *op.cit.*, s.5.
14. *Ibid.*
15. Onur Karahanoğulları, *Türkiye’de İdarî Yargı Tarihi*, Ankara, Turhan, 2005, s.195.

- Celal Derviş, *Hukuk-u İdare*, İstanbul, 1325 (1909), 384 s.¹⁶
- Ahmet Şuayip, *Hukuk-u İdare*, İstanbul, Hacı Hüseyin Efendi Matbaası¹⁷, 1327 (1911)¹⁸, (468 s.)¹⁹.
- Muslihiddin Âdil, *Mukayeseli Hukuk-u İdare*, İstanbul, Güneş Matbaası, 1933.
- Mustafa Şeref Özkan, *İdare Hukuku Ders Notları*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti Neşriyatı, 1935 <<http://auhf.ankara.edu.tr/kitaplar/kamu-hukuku/mustafa-seref-ozkan-idare-hukuku-ders-notlari/>>
- Süheyp Derbil, *İdare Hukuku*, Ankara, Recep Ulusoğlu Basımevi, 1940, AÜHF Yayınları, 1952, 1959.
- Sıddık Sami Onar, *İdare Hukuku (Ders Notları)* İstanbul, I.Ü.Talebesi Cemiyeti Neşriyatı, 1935,
- Sıddık Sami Onar, *İdare Hukukunun Umumî Esasları*, İstanbul, Hak Kitabevi, 1966, 3 Cilt.
- Ragıp Sarıca, *İdare Hukuku*, (Teksir) İstanbul, 1971.
- Tahsin Bekir Balta, *İdare Hukuku I: Genel Konular*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1970-1972.
- Mükbil Özyörük, *İdare Hukuku Dersleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1972-1973 (Teksir) (<http://auhf.ankara.edu.tr/kitaplar/kamu-hukuku/idare-hukuku-dersleri-dr-mukbil-ozyoruk/>)
- Mükbil Özyörük, *İdare Hukuku Ders Notları* (II. Sınıf Programı, Teksir), Ankara, 72 Teksir-Daktilo-Fotokopi, 1977.
- Akın Düren, *İdare Hukuku Dersleri*, Ankara, 1979.
- Lûtfi Duran, *İdare Hukuku Ders Notları*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1982.
- Hamza Eroğlu, *İdare Hukuku*, Ankara, Işın Yayıncılık, Dördüncü Baskı, Tarihsiz [1985?].
- Yıldızhan Yayla, *İdare Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, İkinci Baskı, 1990.
- Şükrü Karatepe, *İdare Hukuku*, İzmir, Üniversite Kitabevi, 1993.
- İl Han Özay, *Günüşiğinde Yönetim*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2004.
- İsmet Giritli, Pertev Bilgen ve Tayfun Akgüner, *İdare Hukuku*, İstanbul, Der Yayınları, Üçüncü Baskı, 2008 (Bu kitap, yazarların daha önce çıkardıkları *İdare Hukuku I*, *İdare Hukuku II*, *Türkiye'nin İdarî Yapısı-İdarî Teşkilât*, *Kamu Personel Yönetimi* isimli kitaplarının bir araya gelmesinden oluşmuştur. O nedenle yazarların diğer kitapları burada sayılmamıştır).
- A. Şeref Gözübüyük, *Yönetim Hukuku*, Ankara, Turhan, 27. Baskı, 2008.
- A. Şeref Gözübüyük ve Turgut Tan, *İdare Hukuku*, Ankara, Turhan Kitabevi, Birinci Baskı, 1999, Altıncı Baskı, 2008 (Cilt I: Genel Esaslar).
- Metin Günday, *İdare Hukuku*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 9. Baskı, 2004.

16. Keskin, *op.cit.*, s.5.

17. *Ibid.*

18. Kitap, Ahmet Şuayip Beyin Mekteb-i Hukukta verdiği derslerin derz notlarından oluşmaktadır. Mekteb-i Hukuk, birinci sene, birinci şube tarafından bastırılmıştır (Karahanoğulları, *Türkiye'de İdarî Yargı Tarihi*, *op.cit.*, s.195).

19. Keskin, *op.cit.*, s.5.

- Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin Kitabevi, 2003, 2 Cilt.
 Bahtiyar Akyılmaz, *İdare Hukuku*, Konya, Sayram Yayınları, 2004.
 Halil Kalabalık, *İdare Hukuku Dersleri*, İstanbul, Değişim Yayınları, 2004.
 Ramazan Yıldırım, *İdare Hukuku Dersleri I*, Konya, Mimoza, 2. B. 2006.
 Ramazan Yıldırım, *Açıklamalı ve Kaynakçalı İdare Hukuku Kavramları Sözlüğü*, Konya, Mimoza, 2006.
 Ender Ethem Atay, *İdare Hukuku*, Ankara, Turhan, 2006.
 Ramazan Cengiz Derdiman, *İdare Hukuku*, Bursa, Alfa Aktüel, 2007.

İdarî Yargı:

- Ragıp Sarıca, *İdarî Kaza*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1949.
 Mükbil Özyörük, *İdare Hukuku - İdarî Yargı - Ders Notları*, (Üçüncü Sınıf Programı) (Teksir) Ankara, 72 Teksir-Daktilo-Fotokopi, 1977.
 A. Şeref Gözübüyük, *Yönetmelik Yargı*, Ankara, Turhan Kitabevi, 28. Baskı, 2009.
 A. Şeref Gözübüyük ve Turgut Tan, *İdare Hukuku*, Ankara, Turhan Kitabevi, 3. Baskı, 2008, (c.II: İdarî Yargılama Hukuku).
 A. Şeref Gözübüyük ve Güven Dinçer, *İdarî Yargılama Usûlü*, Ankara, Turhan Kitabevi, 1996.
 İl Han Özay, *Günüşiğinde Yönetim II: Yargısal Korunma*, İstanbul, Filiz, 2004.
 Halil Kalabalık, *İdarî Yargılama Hukuku*, İstanbul, Değişim Yayınları, 2003.
 Ramazan Cengiz Derdiman, *İdarî Yargının Genel Esasları*, İstanbul, Aktüel, 2004.
 Turan Yıldırım, *İdarî Yargı*, İstanbul, Beta, 2008.

İdarî Yargı Tarihi

- Onur Karahanoğulları, *Türkiye’de İdarî Yargı Tarihi*, Ankara, Turhan, 2005.

Pratik Çalışma Kitapları:

- Ramazan Yıldırım, *İdare Hukuku Pratik Çalışmaları ve Test Soruları*, Konya, Mimoza, 2008, VI+260 s.
 İl Han Özay, *Günüşiğinde Yönetim III: İdare Hukuku Problemleri*, İstanbul, Filiz, 2005.

İdarî Teşkilat:

- Şeref Gözübüyük, *Türkiye’nin Yönetim Yapısı*, Ankara, Turhan, 10. Baskı, 2008, 376 s.
 Turan Yıldırım, *Türkiye’nin İdarî Teşkilatı*, İstanbul, 3. Baskı, 2002, 278 s.

Türkiye’de *idarî teşkilât* konusunda temel bir kaynak vardır: TODAİE, *T. C. Devlet Teşkilâtı Rehberi*, Ankara, TODAİE, (Değişir Yapraklı, Son Güncelleştirme: Aralık 2004?). İdarî teşkilat konusunda aranan bilgilere internet üzerinden ücretsiz olarak Başbakanlık Bilgi İşlem Başkanlığı e.Devlet Uygulamaları Çalışma Grubu tarafından hazırlanan “DTVT: Devlet Teşkilat Veri Tabanı (<http://dtvt.basbakanlik.gov.tr/>)”ndan da ulaşılabilir.

Türkiye’de idare tarihi konusunda ise şu kitaba bakılabilir: İlber Ortaylı, *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Ankara, Cedit Neşriyat, 2007, 592 s.

Bunların dışında, idare hukuku ve idarî yargı ile ilgili olarak Türkiye’de Danıştay tarafından yayınlanan şu çalışmalarını da zikretmek gerekir:

Yüzyıl Boyunca Danıştay (1868-1968), Ankara, Danıştay Yayınları, 1968.

İdare Hukuku ve İdarî Yargı ile İlgili İncelemeler I, Ankara, Danıştay Yayınları, 1976.

İdare Hukuku ve İdarî Yargı ile İlgili İncelemeler II, Ankara, Danıştay Yayınları, 1978.

İdare Hukuku ve İdarî Yargı ile İlgili İncelemeler III, Ankara, Danıştay Yayınları, 1981.

İdarî Yargıda Son Gelişmeler Sempozyumu, Ankara, Danıştay Yayınları, 1982.

I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi (Birinci Kitap: İdarî Yargı), Ankara, Danıştay Yayınları, 1991.

I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi (İkinci Kitap: Kamu Yönetimi), Ankara, Danıştay Yayınları, 1991.

I. Ulusal İdare Hukuku Kongresi (Üçüncü Kitap: Çeşitli İdare Hukuku Konuları), Ankara, Danıştay Yayınları, 1992.

II. Ulusal İdare Hukuku Kongresi: İdarî Yargının Dünyadaki Bugünkü Yeri, Ankara, Danıştay Yayınları, 1993.

2000 Yılında İdarî Yargı Sempozyumu, Ankara, Danıştay Yayınları, 2000.

İdarî Yargının Yeniden Yapılandırılması ve Karşılaştırmalı İdarî Yargulama Usulü, Danıştay ve İdarî Yargı Günü: 133. Yıl, Sempozyum, 2003.

Danıştay ve İdarî Yargı Günü: 134. Yıl, Sempozyum, Ankara, Danıştay Yayınları, 2003.

Danıştay ve İdarî Yargı Günü: 135. Yıl, Sempozyum, Ankara, Danıştay Yayınları, 2004.

Danıştay ve İdarî Yargı Günü: 136. Yıl, Sempozyum, Ankara, Danıştay Yayınları, 2004.

Danıştay ve İdarî Yargı Günü: 137. Yıl, Sempozyum, Ankara, Danıştay Yayınları, 2005.

B. MONOGRAFİLER

İdare hukuku alanında yazılmış gerek Türkçe, gerekse Fransız sayısız monografi vardır. Bunların burada bir listesini yapmak mümkün değildir. Bunlardan en önemlileri için bu kitabın sonunda yer alan bibliyografyaya bakılabilir.

C. MAKALELER (DERGİLER)

İdare hukuku alanında yazılmış gerek Türkçe, gerekse Fransız sayısız makale vardır. Bunların listesini yapmak mümkün değildir. Ancak bu maka-

lelerin nerelerde bulunduğu hakkında bir fikir vermek, yani idare hukuku dergilerini görmek gerekir.

1. Fransa

Revue du droit public (RDP) (1894'te kurulmuştur; iki aylıktır, Paris'te LGDJ tarafından yayınlanır. www.lgdj.fr den içindekilere ulaşılabilir. 2005 sonrası makalelere <http://www.lextenso.com>'dan ücretli olarak ulaşılabilir. Türkiye'de Galatasaray Üniversitesi Kütüphanesi [S0288] ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde bulunmaktadır).

Revue française de droit administratif (RFDA) (1984'te kurulmuştur; iki aylıktır. Paris'te Dalloz tarafından yayınlanır. <http://boutique.dalloz.fr/Produit.aspx?ProduitID=61>'den içindekiler listesi incelenebilir. Galatasaray Üniversitesi Kütüphanesi abonedir. S0299)].

L'Actualité juridique: Droit administratif (AJDA) (1945'te kurulmuştur; aylıktır. Paris'te Dalloz tarafından yayınlanır. Galatasaray Üniversitesi Kütüphanesi abonedir. [S0005]).

Etudes et documents (EDCE) (Fransız Danıştay tarafından 1947'den beri yayınlanır; yıllık. Makalelerin tam metinlerine ücretsiz olarak http://www.conseil-etat.fr/ce/rappor/index_ra_ta00.shtml den ulaşılabilir).

Droit administratif (Paris'te LexisNexis tarafından yayınlanır. Aylıktır.).

Ayrıca Fransa'da şu **repertuarları** (*répertoires*) da anmak gerekir:

Juris-classeur administratif (Editions techniques, Lexis-Nexis. 10 cilt. Jean-Bernad Auby yönetiminde yayınlanır. Galatasaray Üniversitesi Kütüphanesinde bulunur [S0194]. www.lexisnexis.fr).

Juris-classeur Collectivités territoriales (Editions techniques, LexisNexis. 5 Cilt. Jacques Moreau, Jean Bouinot, Henri Jacquot yönetiminde yayınlanır. www.lexisnexis.fr).

Répertoire Dalloz des collectivités locales (Editions Dalloz, 9 Cilt. Francis-Paul Bénéoit yönetiminde. <http://www.dalloz.fr/>).

Répertoire Dalloz de contentieux administratif (Editions Dalloz, 3 Cilt. François Gazier ve Roland Drago yönetiminde yayınlanır. <http://www.dalloz.fr/>).

Répertoire Dalloz de la responsabilité de la puissance publique (Editions Dalloz, 1 Cilt. François Gazier ve Roland Drago yönetiminde yayınlanır. <http://www.dalloz.fr/>).

Türkiye

Türkiye'de düzenli olarak çıkan bir idare hukuku dergisi yoktur. Şu dergilerde idare hukukuyla ilgili makaleler yayınlanmaktadır:

İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi (İHİD) (İstanbul Üniversitesi İdare Hukuku ve İdare İlimleri Enstitüsü tarafından 1980'den beri düzensiz olarak yayınlanır).

Amme İdaresi Dergisi (AİD) (TODAİE tarafından 1968'den beri yılda dört sayı olarak düzenli olarak yayımlanır. Aslında idare hukuku değil, bir yönetim bilimi dergisi olmakla birlikte bu dergide birçok idare hukuku makalesinin yayınlandığı görülmektedir. <http://www.todaie.gov.tr/tkutuphane2.asp>'den arama yapılabilir).

Danıştay Dergisi (DD) (Danıştay tarafından yılda üç sayı olarak yayımlanır. Dergide esas itibarıyla Danıştay kararları yayınlanmakla birlikte her sayının başında birkaç bilimsel makale yayınlandığı da görülmektedir. Danıştay Dergisine on-line olarak <http://www.danistay.gov.tr/> >yayımlar > dergiler'den ulaşılabilir).

Askerî Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi (AYİMD) (AYİM tarafından yayımlanır. Dergide esas itibarıyla AYİM kararları yayınlanmakla birlikte her sayının başında birkaç makale yayınlandığı da görülmektedir. Bu Dergide yayınlanan makalelerin tam metinlerine http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_makaleler.asp den ulaşılabilir.).

Çağdaş Yerel Yönetimler, (TODAİE tarafından 1992'den beri yılda dört sayı olarak düzenli olarak yayımlanır. Mahallî idarelere ilişkin idare hukuku makalelerine rastlanmaktadır. <http://www.todaie.gov.tr/tsureli5.asp>'den arama yapılabilir).

Türk İdare Dergisi, (İçişleri Bakanlığı Araştırma, Planlama Koordinasyon Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanmaktadır. 1926'dan beri çıkmaktadır. Dergide yayınlanan makalelerin tam metinlerine <http://tid.icisleri.gov.tr/> den ücretsiz olarak ulaşılabilir. Akademik olmaktan ziyade idareci mesleğinde bulunanlara yönelik bir dergidir).

Bunların dışında fakülte dergilerinde idare hukuku makalelerine rastlanır. Bunların arasında şu dergileri zikretmek gerekir:

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (AÜHFD), (AÜ Hukuk Fakültesi tarafından 1943'ten beri yayımlanır. Normalde yılda dört sayı çıkar. Ancak düzensizdir. Dergide yayınlanan makalelerin tam metinlerine <http://auhf.ankara.edu.tr/auhfd/auhf-dergisi/> adresinden ulaşılabilir.)

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (AÜSBFD). (AÜ SBF tarafından 1943'ten beri yılda dört sayı olarak yayımlanır. 2000 öncesi çıkışında düzensizlikler vardır. AÜSBFD'nin 1943-1954 yılları arasında yayınlanan 21 sayısı ile 2001 yılı sonrasında yayınlanan sayılara tam metin olarak <http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/index.php> adresinden ulaşılabilir).

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (İÜHF). İÜHF tarafından 19325'ten beri yayımlanır. Normalde üç aylıktır. Ama düzensizdir.).

Nihayet Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Ankara Barosu Dergisi, İstanbul Barosu Dergisi gibi baro dergilerinde ve keza *Terazi, Yasa, Kazancı ve Legal Hukuk Dergisi* gibi çeşitli yayınevlerinin son yıllarda çıkardığı hukuk dergilerinde de zaman zaman idare hukuku makaleleri yayımlanmaktadır.

Bu vesileyle belirtmek isteriz ki, Türkiye’de bir *İdare Hukuku Dergisi*-nin çıkarılmasına ihtiyaç vardır. Çeşitli genel hukuk dergilerinde yayınlanan idare hukuku makalelerine ulaşmak çoğunlukla mümkün değildir. Bu tür dergilerde yayınlanan idare hukuku makaleleri fark edilmemekte ve okuyucu nezdinde kayıplara karışmaktadır. O nedenle sadece idare hukuk alanında yazılmış makalelerin yayınlanacağı bir *Türk İdare Hukuku Dergisine* acilen ihtiyaç vardır. Bu dergi haliyle hakemli olmalı ve hem kağıt nüsha olarak, hem de e-dergi olarak yayınlanmalıdır.

IV. İNTERNET KAYNAKLARI

İdare hukukuyla ilgili internet kaynakları arasında www.idare.gen.tr adresinde bulunan “Türk İdare Hukuku Sitesi”, www.danistay.gov.tr adresinde yer alan Danıştayın sitesi ve www.zonguldakbim.adalet.gov.tr/ adresinde bulunan Zonguldak Bölge İdare Mahkemesi sitesi sayılabilir.

V. KAYNAK TARAMA

Aranılan kaynağın bulunabilmesi için ilk önce kaynak taraması yapmak gerekir. Kaynak taramanın çeşitli usûlleri vardır. İlk usûl kütüphaneye giderek çekmecelerden kaynak taramadır. İkinci usûl bilgisayarla kaynak taramadır. Bu usûlde kaynak taraması yapmak için çoğunlukla kütüphaneye de gitmeye gerek yoktur. Aşağıdaki kütüphanelerde internet aracılığıyla kaynak taraması yapılabilir:

Millî Kütüphane: <http://www.mkutup.gov.tr>.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi: <http://www.tbmm.gov.tr>

Danıştay Başkanlığı Kütüphanesi: <http://www.danistay.gov.tr>

Ankara Üniversitesi Hukuk ve SBF Kütüphaneleri: <http://papirus.ankara.edu.tr>

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kütüphanesi: http://www.istanbul.edu.tr/hukuk/kitap_arama.htm

Gazi Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: <http://bliss.gazi.edu.tr>

Koç Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: <http://www.l.ku.edu.tr/main/library/>

Bilkent Üniversitesi Merkez Kütüphanesi: <http://bliss.bilkent.edu.tr>

Piyasada bulunan idare hukuku kitapları bakımından www.seckin.com.tr, www.turhankitabevi.com.tr veya www.hukukmarket.com adreslerinden tarama yapılabilmekte ve bulunursa sipariş edilebilmektedir. İngilizce kitaplar konusunda tarama ve sipariş işleri www.amazon.com; Fransızca kitaplar konusunda www.amazon.fr adreslerinden yapılabilir. Türk İdare Hukuku Sitesinde (www.idare.gen.tr) genel bir idare hukuku bibliyografyası bulunmaktadır. Keza bu sitede idare hukukuyla ilgili kaynakların nasıl taranacağı ve temin edileceği konusunda çeşitli bilgiler bulunmaktadır. ■

(c) Kemal Gözler. Bu sayfaya izin almadan link verilebilir. Ancak, bu web sayfası, önceden izin almaksızın ne suretle olursa olsun, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, tekrar yayınlanamaz, dağıtılamaz, başka internet sitelerine metin olarak konulamaz. İzin için kgozler[at]hotmail.com adresine başvurunuz. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3 Mart 2004 tarih ve 4630 sayılı kanunla değişik 71 ve 72'nci maddeleri, bir fikir ve sanat eserini herhangi bir yöntemle çoğaltanları, dağıtanları, satanları, elinde bulunduranları, paraya çevrilmeksizin, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezası veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

Alıntılar (İktibas) Konusunda Açıklamalar

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesinde öngörülen şu şartlara uyulmalıdır: (1) İktibas, bir eserin “*bazı cümle ve fıkralarının*” bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla yapılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. (4) İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3 Mart 2004 tarih ve 4630 sayılı kanunla değişik 71'inci maddesinin 4'üncü fıkrası, 35'inci maddeye aykırı olarak “kaynak göstermeyen veya yanlış yahut kifayetsiz veya aldatıcı kaynak” göstererek iktibas yapan kişileri, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezası veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre kararına göre, “iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde manevi tazminat isteyebilir”.

Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2009, c.I. (www.idare.gen.tr/idarehukuku.htm)

Copyright

(c) Kemal Gözler+Türkiye Günlüğü (Cedit Yayınları), 2009. Bu sayfaya izin almadan link verilebilir. Ancak, bu web sayfası, önceden izin almaksızın ne suretle olursa olsun, kopyalanamaz, çoğaltılamaz, tekrar yayınlanamaz, dağıtılamaz, başka internet sitelerine metin

olarak konulamaz. İzin için kgozler[at]hotmail.com adresine başvurunuz. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3 Mart 2004 tarih ve 4630 sayılı kanunla değişik 71 ve 72'nci maddeleri, bir fikir ve sanat eserini herhangi bir yöntemle çoğaltanları, dağıtanları, satanları, elinde bulunduranları, paraya çevrilmeksizin, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezası veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

Alıntılar (İktibas) Konusunda Açıklamalar

Bu çalışmadan yapılacak alıntılarda (iktibaslarda) 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35'inci maddesinde öngörülen şu şartlara uyulmalıdır: **(1)** İktibas, bir eserin “*bazı cümle ve fıkralarının*” bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). **(2)** İktibas, maksadın haklı göstereceği bir nispet dahilinde ve münderecatını aydınlatmak amacıyla yapılmalıdır (m.35/3). **(3)** İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma kurallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekmektedir]. **(4)** İktibas ister aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı gösterilmelidir (m.35/5). **(5)** İktibas edilen kısmın alındığı yer belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 3 Mart 2004 tarih ve 4630 sayılı kanunla değişik 71'inci maddesinin 4'üncü fıkrası, 35'inci maddeye aykırı olarak “kaynak göstermeyen veya yanlış yahut kifayetsiz veya aldatıcı kaynak” göstererek iktibas yapan kişileri, 2 (iki) yıldan 4 (dört) yıla kadar hapis cezası veya 50.000 TL'den 150.000 TL'ye kadar ağır para cezasıyla veya zararın ağırlığı dikkate alınarak bunların her ikisiyle birden cezalandırmaktadır.

Ayrıca Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 18 Şubat 1981 tarih ve E.1980/1, K.1981/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararına göre kararına göre, “iktibas hususunda kullanılan eser sahibinin ve eserinin adı belirtilse bile eser sahibi, haksız rekabet hükümlerine dayanarak Borçlar Kanununun 49. maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde manevi tazminat isteyebilir”.

Editör: [Kemal Gözler](#)

Ana sayfa: www.idare.gen.tr